

Pocta Františku Bartošovi 2016–2017

Jana Koštuříková

Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně spravuje v rámci své bohaté a různorodé muzejní sbírky také několik osobních fondů význačných osobností spjatých s historií města Zlína a jeho okolí. Jedním z nich je pozůstalost osobnosti předbaťovského Zlína Františka Bartoše, mladcovského rodáka, pedagoga, jazykovědce a národopisce, jehož význam v oblasti kulturního a společenského života Moravy druhé poloviny 19. století přesahuje rámec zlínského regionu. Archivní fond čítající několik stovek položek listinného, trojrozměrného i knižního materiálu spravuje *Studijně-dokumentační středisko Františka Bartoše*, které vzniklo jako samostatné odborné pracoviště MJVM roku 1992 na popud dlouholetého muzejního etnografa Karla Pavlišťáka, s cílem vytvořit v Bartošově rodném místě odborné a všem zájemcům dostupné středisko informací ke studiu jeho života a díla. Odborné středisko vede etnograf, který má na starosti kromě systematické evidence zmíněného Bartošova osobního fondu také dokumentaci, studium, popularizaci a prezentaci života i díla této význačné osobnosti našeho regionu, s čímž souvisí také relativně nedávný počín střediska. V roce 2013 byla otevřena nově koncipovaná stálá expozice věnovaná této osobnosti, která představuje v pořadí již její třetí modernizovanou variantu s názvem *František Bartoš – pedagog, jazykovědec, etnograf*. Důvodem jejího vzniku bylo stěhování muzea do nových prostor v rámci 14 | 15 Baťova Institutu se sídlem ve 14. budově bývalého baťovského areálu.

Původní pojetí expozice bylo oproti stávající instalaci velkorysejší, počítalo s instalací audiovizuální projekce o životě Františka Bartoše a zvukovým panelem s prezentací ukázek písňového materiálu z jeho edic lidových písní a dětského slovesného folkloru. Z finančních důvodů nebyly tyto prvky nakonec realizovány. Vhodná příležitost alespoň k částečnému naplnění původní koncepce se tak naskytla při plánování oslav dvou významných výročí, které jsme si tento a minulý rok připomínali v rámci vzpomínkového programu u příležitosti 110. výročí úmrtí a 180. výročí narození tohoto významného mladcovského rodáka. Pod společným názvem **Pocta Františku Bartošovi 2016–2017** jej připravily za podpory Zlínského kraje a Statutárního města Zlína dvě zlínské instituce pečující o odkaz Františka Bartoše – Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně a Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně. Hlavním počinem oslav trvajících deset měsíců byla příprava a následná realizace animovaného komiksu jako trvalé součásti expozice dokreslující a oživující část zaměřenou na Bartošovu odbornou činnost.

Vedle realizace nové vizuální nástavby expozice se hlavní organizátoři projektu rozhodli přiblížit zejména mladé generaci význam a stálou aktuálnost Bartošova díla, nejenom v širokém spektru plánovaných akcí od populárně-naučných aktivit po odborné besedy a přednášky určené pro širokou veřejnost, ale také prostřednictvím jeho nově vydaného díla. Tímto počinem muzeum navázalo na úspěšný projekt reedice Bartošova národopisného a folkloristického díla, který realizovalo v období 2003–2007 spolu s Krajskou knihovnou Františka Bartoše ve Zlíně v edici Zlínský kraj, a v roce 110. výročí jeho úmrtí vydalo již druhý reprint reprezentativního pátého vydání oblíbené Bartošovy *Kytice z lidového básnictví* z roku 1929. Tato jedinečná sbírka plná okouzlujících příkladů z dětské lidové slovesnosti, doplněná nezapomenutelnými kresbami Adolfa Kašpara, je jeho posledním dílem, jehož vydání se již nedožil. I po sto jedenácti letech se tato publikace právem řadí ke zlatému fondu naší literární produkce pro děti.

Projekt byl slavnostně zahájen 9. června 2016 **pietním aktem u hrobu Františka Bartoše** ve zlínské části Mladcová. Za účasti představitelů Zlínského kraje, Statutárního

města Zlína a představitelů kulturních a společenských institucí tu vzdali čest Bartošově památce také členové zlínských folklorních souborů. Od června 2016 do března 2017 bylo veřejnosti představeno na dvacet akcí prezentujících život a dílo Františka Bartoše. Největší akcí připravenou oběma pořádajícími institucemi byl **Dětský den s Františkem Bartošem**, během něhož děti plnily osm zábavných úkolů vycházejících z Bartošových sběrů dětského folkloru, především herních aktivit. V rámci akce vystoupilo také na devadesát účinkujících zlínských dětských hudebně-dramatických kolektivů a folklorních souborů, byl slavnostně představen již zmíněný **reprint Bartošovy Kylice** a otevřely se dvě menší výstavy věnované této osobnosti – **Jak bydlel František Bartoš a František Bartoš a Morava**.

Zajímavou akcí, která se jako jedna z mála plánovaných programů nevztahovala přímo na expozici, byla populárně-naučná vycházka na Mladcovou. Ve dvou prázdninových termínech měli návštěvníci možnost poznat místa bezprostředně spjatá s tímto literátem. Nejatraktivnější zastávkou bylo zajisté navštívení jeho rodného domu s pamětní deskou z roku 1926, pořízenou u příležitosti 20. výročí úmrtí Františka Bartoše.

Vyvrcholením odborné části projektu byl přednáškový cyklus určený široké veřejnosti, který od září roku 2016 do ledna 2017 představil dílo mladcovského rodáka z pohledu oborů pedagogiky, dialektologie, etnografie a folkloristiky, do jejichž vývoje svým dílem výrazně zasáhl. Přednášky vedli renomovaní odborníci jednotlivých vědních disciplín, např. naše přední dialektoložka PhDr. Stanislava Kloferová, CSc., etnografka PhDr. Lucie Uhlíková, Ph.D., či historik a kmenolog PhDr. František Hýbl. Úvodním a velmi zdařilým programem, který zahájil zmíněnou sérii přednášek, byla beseda s etnografem PhDr. Karlem Pavlíškem, CSc., o osobnosti Františka Bartoše a počátcích zájmu o popularizaci jeho života a díla, jenž vyvrcholil založením *Studijně-*

Kladení věnců u hrobu Františka Bartoše ve zlínské části Mladcová. Zlín 9. 6. 2017.
Foto Jiří Pagáč, fotoarchiv MJVM.

dokumentačního střediska Františka Bartoše a jeho činností. Nechyběl ani bohatý kulturní program, o který se postaral mužský pěvecký sbor *Mužáci* ze Zlína a folklorní soubor *Kašava*, který zatančil Františkem Bartošem zapsaný starodávný zlínský tanec „kúlanou“.

Významnou součástí projektu byly i speciální vzdělávací aktivity vytvořené pro dětskou cílovou skupinu, které probíhaly po celou dobu projektu ve stálé expozici. Oddělení muzejní pedagogiky vytvořilo vedle rozličných interaktivních dílen také nový vzdělávací program pro 3. až 5. třídy základních škol s názvem **Obrazy ze života Františka Bartoše**. Program počítal se zpětnou vazbou a prací žáků po návratu do školy formou výtvarného ztvárnění vybraného obrazu-výjevu z jeho života. Z těchto prací byla na konci projektu vytvořena výstava s názvem **František Bartoš očima dětí**, na jejíž vernisáži byly vyhlášeny a oceněny tři nejlepší výtvořky vybrané porotou složenou z odborných pracovníků muzea.

Slavnostním závěrečným vyvrcholením projektu *Pocta Františku Bartošovi 2016–2017* bylo zahájení výstavy **Já, František Bartoš**, prezentující výtvarné práce žáků ZUŠ Zlín-Štípa, kteří spolupracovali s oddělením muzejní pedagogiky zlínského muzea na výtvarných podkladech ke zmiňovanému komiksu o způsobu Bartošovy badatelské práce a o jejích specifických znacích.

Výsledná díla byla vystavena v expozici *František Bartoš – pedagog, jazykovědec, etnograf* Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně do konce května letošního roku. Po skončení výstavy je klasická plošková animace s pookénkovým snímáním fotoaparátem v rukou muzejní pedagogy Mgr. Adély Šimové. Výjimečný kresebný materiál plánuje středisko v nejbližší době dále využít a připravit k vydání také tištěného průvodce a kolekci pohlednic.

Vernisáž výstavy *Já, František Bartoš*. František Bartoš v podání muzejního pedagoga Petra Hrabiny se členkami Bartošova dětského souboru. MJVM ve Zlíně 16. 3. 2017. Foto Radim Ševčík, fotoarchiv MJVM.

Beseda s etnografem PhDr. Karlem Pavlíškem, CSc., o osobnosti Františka Bartoše otevřela přednáškový cyklus o životě a díle tohoto významného mladcovského rodáka, realizovaný v rámci projektu Pocta Františku Bartošovi 2016–2017. Fotoarchiv MJVM.

Slavnostní zahájení komorní výstavy Jak bydlel František Bartoš a představení reprintu Bartošovy Kytice z lidového básnictva. MJVM ve Zlíně 11. června 2016. Foto Radim Ševčík, fotoarchiv MJVM.

*Rodný dům Františka Bartoše na Mladcové, navštívený v rámci populárně-naučné vycházky
Po stopách Františka Bartoše dne 30. července 2016. Foto Adéla Šimová, fotoarchiv MJVM.*